

ИНТЕРЕСНИ БОЗАЙНИЦИ В ОБЩИНА КЮСТЕНДИЛ

За наблюдение на бозайници – най-подходящите места са в близост до убежища, особено за прилепи. Ако знаете къде живеят прилепи, защо да не чакате пред убежището, за да ги видите как излитат. Имате добър шанс да видите много от тях и да ги преброите. Обикновено излитат един след друг. Така една голяма колония може да излита повече от час. Да ги наблюдавате как се прибират на разсъмване е още по-интересно. Не влизайте в прилепни убежища. Забранено е от закона. Ако не знаете убежища – една разходка около уличните лампи в топла лятна вечер ще ви даде възможност също да видите прилепи, ловуващи привлечени от светлината насекоми.

Голям подковонос *Rhinolophus ferrumequinum*

Подобно на всички представители на семейство Подковоноси прилепи, при кацнало положение и особено, когато не е активен, се загръща с крилата си. Така лесно може да се отличи от другите пещеролюбиви гладконоси прилепи. В община Кюстендил се среща в подземни убежища — пещери, изоставени минни галерии и рядко през лятото в приземните части на постройки или тавани.

Пещерен дългокрил прилеп *Miniopterus schreibersii*

Строго специализиран към обитаване на пещери прилеп с тесни и дълги крила. Може да се наблюдават излитащи прилепи от някои от изоставените минни галерии в Осогово, както и от малки пещери в района.

Средиземноморско прилепче *Pipistrellus kuhlii*

Дребен прилеп. За България е рядък вид, има само няколко находища в Южна България и повечето са на територията на община Кюстендил, дори в самият град. Храни се с летящи насекоми. Ловува както над гори, така и между короните на дървета в паркове, между сгради, около улични лампи. През деня обитава тесни цепнатини в дървета и сгради. Лесно може да бъде наблюдаван в паковете и около крепостта в Кюстендил привечер и да бъде слушан с помощта на ултразвуков детектор.

Скална мишка *Sylvaemus mystacinus*

Разпространена е по долината на река Струма, в Огражден е установена на около 1000 м н.в. Земенския пролом и района на водопада Скакавица са най-северното находище на вида в България. Предпочита скалисти места (сипей, сухи каменисти корита на реки), обрасли със сухолюбива и храстова растителност. Води нощен начин на живот. Активна е през цялата година. Не копае тунели, а строи гнезда в скални цепнатини или между скални блокове. Храни се със зелените части на тревисти растения, семена и насекоми. Наблюдавани са костилки от череши като запаси.

Белозъбо сляпо куче *Nannospalax leucodon*

Изключително интересен подземен гризач, включен в международния Червен списък. Поради подземния начин на живот очите са закърнели. Предпочита ливади, пасища и осветени разредени гори. Най-лесно може да наблюдавате резултатите от неговата жизнена дейност – големи подземни тунели, значително по-големи от тези на къртицата. При заселване в градини е нежелано, защото се храни с корените на различни зеленчукови култури. Там и най-лесно може да се наблюдава.

Видра *Lutra lutra*

Видрата е още един световно застрашен вид, намерил убежище в долината на Струма и нейните

притоци в община Кюстендил. Обитава сладководни басейни обрасли с гъста растителност или трудно достъпни скалисти брегове. Активна е през нощта, но на труднодостъпни за човека места – и през деня. Храни се основно с риба, но в менюто ѝ присъстват и водни полевки, и птици, раци, жаби. В района на община Кюстендил на отделни места е сравнително многобройна, поради чистите, богати на риба реки със запазени естествени очертания на бреговете. За да я наблюдавате е нужно да сте тихи и внимателно привечер да обръщате внимание на малки скътани заливчета сред скалите в Земенския пролом или около вировете край останалите реки. Устията на вливащите се в Струма реки са също много подходящи, както и обрасли с тръстика влажни зони с малко безпокойство. Трябва да оглеждате места където има възможност да се излиза на брега или скътани места сред тръстиката или крайбрежните върбалаци или други храсти. Много често ще видите оставени следи от жизнената и дейност – стъпки в пясъка или останки от раци по камъни и крайбрежни скали с прилежно изядена вътрешност. Видът е включен в Червена книга на България, Бернската конвенцията CITES за забрана на търговията със застрашени видове, Директива 92/43/ЕЕС (Приложение II, IV), и Закона за биологичното разнообразие.

Пъстър пор *Vormela peregusna*

Малко са хората имали шанса да наблюдават в природата жив пъстър пор. Потайният му начин на живот и намаляващата му численост са причина за това. Западна България със своите гъсто разположени, сравнително ниски планиски масиви са едни от местата, където вида все още се среща и има запазени подходящи местообитания за него. Едни от последните сигурни наблюдения на вида са от община Кюстендил и района на защитена Натура 2000 зона Чокльово блато. Макар и да са наблюдавани няколко сгазени от автомобил екземпляри в рамките на една седмица – те са доказателства за многочисленост на популацията в района. По-малките му размери от черния и степния пор му позволяват да навлиза в дупките на своите жертви (различни видове колониални гризачи – лалугери и хомяци) без да ги ракопава. Добруджа и Западна България са територии от огромна важност за опазване на европейската популация на пъстрия пор. Видът е включен в Червената книга на България, Бернската конвенция и е строго защитен от Закона за биологичното разнообразие. Откритите пространства около селата в палнинските части на община Кюстендил, както и района на водопад Скакавица са изключително подходящи за наблюдение на вида. Привечер, в началото на лятото оглеждайте места с ниска тревиста растителност и богати на дупки на гризачи. Ако имате шанс дори може да видите как женските обучават своите малки на лов или се придвижват до ново убежище. Ако търпението не ви достига – фотокапаните биха ви улеснили в заснемането на интересни моменти от живота на тези редки бозайници и техните родственици.

Мечка *Ursus arctos*

Мечката е най-едрият представител на разряда Хищници в Европа, а е и сред най-едриите бозайници на Стария континент. Поради тази причина заема важно място в народната култура, но за съжаление поради избиването и прогонването от човека в България сега е разпространена единствено в големите планини. Западните погранични планини са едно от най-важните места за миграции и опазването на мечката у нас. Наличието на подходящи местообитания, където има слабо населени райони със стари гори са местата, където може да се опитате да наблюдавате мечка – Осогово и пограничните райони са подходящи, въпреки че има сведения за мигриращи мечки дори в района на Земенския пролом. Мечката е потайно животно и избягва хората. Въпреки това лесно ще открием следи от присъствието и. Отпечатъци от огромните и лапи, които няма как да сбъркате по форма, наличието на разровени мравуняци, обърнати големи камъни по поляни в търсене на насекоми, както и обелена или надраскана кора на

дървета на височина над 1,5 m са сигурен знак че района се обитава от мечки. Мечките са миролюбиви и бягат от контакт с човека, но ако са заплашени те или техните малки могат да са опасни. Ако видите мечка — не се приближавайте, а я оставете да отmine.

Рис Lynx lynx

Община Кюстендил е първото място, където риса се завърна постоянно в България, след като беше изчезнал за повече от 70 години. Ако видите рис, ще сте щастливец. Поради изключително потайния му начин на живот, това е много трудно. Затова учените прилагат много интересни методи – поставят фотокапани на различни места, обикновено където се пресичат животински пътеки. Понякога могат да използват дори изкуствено синтезирани феромони които са в основата на миризната комуникация между двата пола. Един много интересен метод, подходящ за всеки е поставянето по стволите на дърветата на леплива материя – велкро – използвана за лепящите ципове на вашите дрехи. Рисовете като всички котки, се отъркват в разни предмети, за да маркират територия. Така оставят косми. Опитайте и вие. Ако не от рис, може да попаднете на космите на друг обитател на гората.

Тази публикация е направена с подкрепата на Европейския съюз, чрез Програма Интеррег – ИПП за трансгранично сътрудничество България – БЮР Македония, CCI No 2014TC16I5CB006. Съдържанието на публикацията е отговорност единствено на Община Кюстендил и по никакъв начин не трябва да се възприема като израз на становището на Европейския съюз или на Управляващия орган на Програмата.